

For citation / Atıf için:

KÖSALİ MUŞ, S. (2025). Türkiye’de siyasi temsil ve siyasi ahlâk bağlamında Güneş Motel Olayı. *Kastamonu İnsan ve Toplum Dergisi – KİTOD* 3(5), 107–132. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15487894>, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kitod>

Türkiye’de siyasi temsil ve siyasi ahlâk bağlamında Güneş Motel Olayı

Gunes Motel Issue in terms of its effects on political representation and political morality in Türkiye

Seçil KÖSALİ MUŞ

Doktora öğrencisi, Kastamonu Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, 37100, Kastamonu, Türkiye

E-mail: secilkosali@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9707-5820

Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderilme Tarihi / Submission Date:

16/04/2025

Revizyon Tarihleri / Revision Dates:

02/05/2025 (Majör r.), 14/05/2025 (Minör r.)

Kabul Tarihi / Accepted Date:

22/05/2025

Etik Beyan / Ethics Statement

- ✓ Makale için etik onay alınmamıştır. Yazar, çalışmanın etik kurul onayına tabi olmadığını beyan eder.
- ✓ Ethical approval was not obtained for this study. The author declare(s) that the study is not subject to ethics committee approval.

Araştırmacıların çalışmaya katkısı / Researchers' contribution to the study

1. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (% 100).

Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (100 %).

Çıkar çatışması / Conflict of interest

Yazar(lar) bu çalışmada olası bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

The author(s) declare(s) that there is no potential conflict of interest in this study.

Benzerlik / Similarity

Bu çalışma iThenticate programında taranmıştır. Nihai benzerlik oranı % 5’dir.

This study was scanned using the iThenticate program. The final similarity rate is 5 %.

Türkiye’de siyasi temsil ve siyasi ahlâk bağlamında Güneş Motel Olayı

Öz

1977 yılı genel seçimlerinden sonra meydana gelen Güneş Motel Olayı siyasi temsil ve siyasi ahlâk krizlerinin en önemli örneğidir. Yapılan genel seçimler sonucunda hükümeti kurma yetkisi çoğunluğa sahip olmamasına rağmen Bülent Ecevit yönetimindeki Cumhuriyet Halk Partisi’ne (CHP) verilmiş ve böylece Türk siyasi tarihinin ilk azınlık hükümeti kurulmuştur. Hükümetin güvenoyu alamaması sonucunda görev bu kez Süleyman Demirel liderliğindeki Adalet Partisi’ne (AP) verilmiştir. Demirel, AP-Milli Selamet Partisi (MSP)-Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) koalisyonuyla II. Milliyetçi Cephe Hükümeti’ni (II. MC) kurmuştur. 1977 yılında yapılan yerel seçimler sonucunda oyunu artıran CHP, AP’den istifa eden 12 milletvekiliyle Güneş Motel’de görüşerek protokol imzalamıştır. Böylece II. MC Hükümeti’ni düşürmek için Meclis’e gensoru önergesi vermeye yetecek kadar milletvekili sayısına ulaşan CHP, Türk siyasi tarihinde ilk kez güven oylaması sonucunda bir hükümetin düşürülmesine sebep olmuştur. Bu çalışmada Türk siyasi tarihinde milletvekili transferinin yapıldığı ilk hadise olan Güneş Motel Olayı’nın tarihsel süreci, siyasi aktörleri, siyasi ahlâk ve siyasi temsile etkileri literatür taraması ve tarihsel belgelerin analiz edilmesi yöntemleriyle incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Temsil, Siyasi ahlâk, Güneş Motel Olayı, Milletvekili transferi.

Gunes Motel Issue in terms of its effects on political representation and political morality in Türkiye

Abstract

Following the 1977 general elections, the Güneş Motel Incident is the most important example of the crisis of political representation and political ethics. As a result of the general elections, the Republican People's Party (CHP) led by Bülent Ecevit was authorized to form a government despite not having a majority, thus forming the first minority government in Turkish political history. After the government failed to receive a vote of confidence, the Justice Party (AP) led by Süleyman Demirel was given the task. Demirel formed the Nationalist Front Government II (MC II) with the coalition of AP-Milli Selamet Partisi (MSP)-Milliyetçi Hareket Partisi (MHP). In 1977, the CHP, which had increased its vote in the local elections, met with 12 deputies who had resigned from the AP at Güneş Motel and signed a protocol. Thus, the CHP reached the number of deputies to submit a no-confidence motion to the Parliament to bring down the MC II Government and for the first time in Turkish political history, a government was brought down through a no-confidence motion. In this study, the historical process, political actors, political ethics and political representation of the Güneş Motel Incident, the first incident in Turkish political history in which MPs were transferred, are analyzed through a literature review and an examination of historical documents.

Keywords: Representation, Political morality, Gunes Motel Issue, Deputy transfer.

EXTENDED ABSTRACT

The chaotic years of Turkish political life began with the military coup of May 27, 1960 and continued with the Memorandum of March 12, 1971. Since this date, Türkiye has had to deal with a number of difficult situations in both political and social life. In the military ultimatum of March 12, 1971, it was stated that the attitudes between the parliament and the Süleyman Demirel government were dragging the country into anarchy, fratricide and economic problems, and that the government's failure to hold a referendum, which was fixed in the constitution, despite all these negative conditions, was the reason. A government that had come to power through elections resigned after the intervention, and thus the country began to experience new political crises and social crises. The country experienced an interim period in political representation until the general elections held in 1973. The idea of a coalition emerged with the military memorandum of 1971, and many coalition governments were established until the general elections held in 1973-1977. In the general elections held in 1973, the CHP, which received the most votes, made a coalition agreement with the MSP because it could not form a government on its own. In 1974, with Ecevit's resignation, the AP leader Demirel was given the authority to form a government. The nationalist and conservative parties (AP-MSP-MHP-CPG), who thought that communism and socialism movements were in a dangerous situation in the country, came together and formed the 1st Nationalist Front (MC) government with

Demirel as prime minister. The 1st MC government, which took over the country's administrative authority with the idea that they would solve the anarchy, economic crisis and political instability in the country, did not last long. In 1977, Demirel thought that early elections were necessary due to the increasing street events, anarchy and the worsening economy, and as a result of the elections held on June 5, 1977, the authority to form a government was given to Ecevit. However, when the government formed by Ecevit could not receive a vote of confidence, this time the authority to form a government was given to Demirel. Turkish politics, which was experiencing a new political crisis, was this time governed by the 2nd MC government, formed by the AP-MSP-MHP-CPG coalition, on July 21, 1977. However, the existing conditions in the country had worsened before the election and local elections were held on December 11, 1977 in this chaotic environment. The CHP coming out as the first party in the elections restored Ecevit's self-confidence and also brought him to see himself as the prime minister. The concessions made to the MSP, one of the coalition partners of the 2nd MC government, caused the rise of opposition voices within the AP and MHP. Demirel especially wanted the opposition voices within the AP to resign. Ecevit, who saw these resignations as an opportunity to prepare the end of the government, began political maneuvers in this direction. Ecevit took action to have the AP deputies resign from their parties in order to bring down the AP government and held his meetings, which he kept meticulously secret from the press and the public, first at the Marmara Hotel. He asked the 8 deputies he promised to be elected if they resigned from the AP to switch to the CHP, but the AP deputies rejected this offer due to the upcoming local elections. Ecevit then started talks with independent AP members at the Kalyon Hotel. Ecevit personally called the deputies who would attend the talks at this hotel. However, since the hotel where the meeting was held was exposed, the talks continued at the Cınar Hotel, and with this hotel also being exposed, the Gunes Motel was chosen as the new address for the talks. The reason why this incident that took place in December 1977 was called the Gunes Motel Incident is because Ecevit's talks with the AP deputies were decided upon here. This incident, in which national sovereignty and democracy were eroded, caused a political representation crisis in Turkish political history. Ecevit, with the support of the 11 deputies to whom he promised ministerial positions, submitted a motion of censure to the parliament on December 31, 1977 in order to overthrow the government. As a result of the vote, for the first time in Turkish political life, a government was brought down by a vote of confidence. Ecevit, who was given the authority to form a government, received a vote of confidence from the parliament on December 17, 1978, and thus the Ecevit era began. Ecevit fulfilled his promise to give ministerial positions to 11 deputies with whom he had agreed in his newly formed cabinet. Demirel criticized the newly formed government by stating that it was not legitimate. The Gunes Motel Incident is an incident in which a crisis occurred in terms of political representation and political morality. The fact that the deputies sent to the parliament by the voters who saw the party programs as similar to their thoughts, life views and ideologies later switched to another party shows that this incident violates political representation. There is also a political moral dimension to this incident. While there are those who evaluate this switch of deputies who switched to the CHP as a political strategy, there are also those who state that this switch is morally unacceptable. The fact that the meetings were meticulously hidden from the public indicates that those involved in this incident did not find the Gunes Motel Incident right in terms of political morality. In addition, hiding the meetings from the public shows that they were not transparent. Similarly, the fact that they were given ministerial positions in the established cabinet shows that the deputies preferred their personal interests and benefits to representing and serving the people. It is similar to the approach of Machiavelli, who believed that politics has its own rules and principles and therefore morality should be considered separately from politics. The fact that the deputies who switched parties with the help of secret meetings saw this as a strategic move in order to legitimize their behavior is consistent with Machiavelli's idea that politics should be independent of morality. The Gunes Motel Incident caused the public's trust in politicians to be shaken by the erosion of both political representation and political morality.

GİRİŞ

Siyasi tarihinin kronolojik evrelerinde Türkiye birçok siyasi krizle karşı karşıya kalmıştır. Ülkenin jeopolitik açıdan Asya ve Avrupa arasında yer alması gerek ekonomik gerekse kültürel etkileşim bağlamında ayrıcalık teşkil etse de yaşanan siyasi krizler sıkıntılı süreçlere neden olmuştur. Çalışmamızın konusu olan ve 1977 yılında II. Milliyetçi Cephe Hükümeti döneminde

yaşanan Güneş Motel Olayı da söz konusu bu siyasal krizlerden biridir. Siyasi temsil ve siyasi ahlâk krizlerinin bir örneği şeklinde tanımlayabileceğimiz bu olayı detaylandırmadan önce siyasi temsil ve siyasi ahlâk kavramlarının açıklanması çalışmayı daha anlaşılır kılmıştır.

Anlam ve Kapsam Olarak Siyasal Temsil

Siyasi temsil hakkının seçimle belirlendiği demokratik ülkelerde var olan politik, ekonomik, sosyal sorunların üzerine bina edilen hükümetlerde birtakım sorunların yaşanması kaçınılmazdır. Siyasi temsil hakkının sekteye uğratılması da bu sorunlardan biridir. Siyasi temsil kavramını somut bir ifadeyle açıklamak oldukça güçtür (Özkan, 2020, s. 232). Halkın doğrudan siyasi yaşama katılmaması nedeniyle siyaset biliminde kullanılan temsil kavramı (Tekin ve Çiftçi, 2006, s. 70) *Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük*’te “bir şahsın veya bir topluluğun adına davranma” (TDK, 2025) şeklinde açıklanmıştır. Bir diğer tanım da ise temsil, var olduğu daha önceden bilinmeyen bir şeyi ortaya çıkarmak veya soyut bir şeyin somut bir nesne ile var olmasıdır (Acar, 2018, s. 479). Yine temsil kavramı hakkında Birsen Örs, çok yönlü bir kavram olması nedeniyle onu açıklamanın güç olacağını, bu güçlüğü de temsili çok yönlü inceleyen birtakım yaklaşımlardan faydalanılarak aşılabileceğini belirtmiştir (Örs, 2006, s. 7).

Siyasi Kriz

Yunanca kökene sahip olan kriz kelimesi *Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük*’te; “bir organda birdenbire ortaya çıkan fizyolojik bozukluk, bunalım, çöküntü” (TDK, 2025) şeklinde açıklanmıştır. İşıya Üşür *Kriz: Bir “Kavram” a Açıklama Notu* çalışmasında kriz kelimesinin “17. yüzyılda bir şeyin gelişmesinde yaşamsal önemde ya da kesin aşama, dönüm noktası, daha iyi ya da daha kötü bir değişimin yakın olduğu durum” olarak açıklandığını ifade etmiştir (Üşür, 1998, s. 39-42). Tıp, iktisat ve sosyal bilimler gibi birçok alanda kullanılan kriz kelimesinin Eco’ya göre iki fonksiyonu vardır. Bunlar; dönüşüm sonucu oluşan yıkım ve yetişkinliğe geçerken yaşanan süreçtir (Eco’dan aktaran Yılmaz, 2001, s. 10). Bu fonksiyonlar krizin işlevsel yönünü teşkil etmektedir.

Kavram olarak kriz kelimesi siyaset biliminde “ülke meselelerini ilgilendiren konularda siyasi partilerin anlaşılamadığı, parlamento dışı aktörlerin müdahil olmasının kolaylaştığı, partilerin stratejik ve taktiksel hareket edebildiği, ülkenin yönetim sisteminden, seçim sistemlerinden anayasal ve hukuki faktörlerden, kaynaklanabilen gerginlikler” (Özçelik, 2012, s. 5) şeklinde tanımlanmıştır.

Türk siyasi hayatında ise Cumhuriyet’ten günümüze kadar olan süreçte yaşanan siyasi krizlerin kapsadığı en önemli alan koalisyon hükümetlerinin sebep olduğu siyasi temsil krizleridir.

Siyasi parti temsilcileri toplumun refahını ikinci plana iterek şahsi çıkar ve iktidarda kalma hırslarına öncelik vermişlerdir. Siyasi arenada daha uzun süre var olabilmeyi söz konusu siyasi krizlerle birlikte ortaya çıkan siyasi istikrarsızlık ve toplumun refahına tercih etmişlerdir.

Siyasi Ahlâk

Çalışmamıza konu olan Güneş Motel Olayı'nın siyasi ahlâk boyutunu değerlendirirken siyasi ahlâk kavramını ele almamız yararlı olacaktır.

Arapça kökene sahip olan siyaset kelimesi “at eğitimi ve terbiyeciliği, düzene koymak ve yönetmek” (Mutçalı, 1995, s. 417) anlamlarına karşılık gelip tarihi seyri içerisinde insan topluluklarını yönetme, şehirleri idare etme gibi günümüzdeki kullanım şekline evrilmiştir.

Ahlâk kelimesi de Arapça kökenli olup, “huy ve yapılagelen alışkanlık” (Mutçalı, 1995, s. 255) anlamlarında kullanılmıştır. Genel anlamı itibarıyla ahlâk, toplumlarda norm, kural, örf ve adetler ile değer yargılarından oluşan bir bütündür. Öznel bir yapıya sahip olan ahlâk kuralları her birey ve toplum açısından farklılık göstermektedir (Aktan, 1993, s. 429).

Siyaset ve ahlâk arasında bir bağ bulunmakla beraber bu bağ siyaset ve ahlâk felsefesi ilişkisi açısından değerlendirilmelidir. Bu bağ, erdemli toplumlar inşa etmenin yöntemlerinin, en uygun siyasi yapının seçilmesinin ve siyasi yönden yapılan birtakım yeniliklerin toplumun fertlerine iletilme yollarının hem siyaset felsefesinin hem de ahlâk felsefesinin konusu olmasıdır (Arslan, 2015, s. 39). Bu nedenle filozofların önemli bir kısmı siyaset ve ahlâk felsefesini birbirinden bağımsız olarak ele almamışlardır. Hem ahlâk felsefesi hem de onun kapsamında olan siyaset felsefesinin amacı insanın mutluluğu için iyi hayatı ve dolayısıyla iyi olanı gerçekleştirmektir. Bu bağlamda siyasi ahlâk, siyaset kavramının bileşenlerinin (siyasi kurumlar, siyasi normlar, siyasi yapılar, siyasi rol, düşünce ve eylemler) toplumsal hayatı yaşanabilir, uyumlu ve olumlu kılmayı sağlayacak normlarıdır. Diğer bir tanıma göre siyasi ahlâk, yöneten ve yönetilenlerin ülkenin yönetilmesinde uyacağı kurallar, uygulamalar, ilke ve yöntemlerdir (Akyüz, 2009, s. 98).

Çalışmamız bağlamında siyaset ahlâkı açısından içinde çeşitli problemleri barındıran milletvekili transferlerinin temeli rasyonel değil, pragmatisttir. Zira partilerinde yaşadıkları fikir çatışmaları nedeniyle başka bir partiye geçmek isteyen milletvekilleri, sorunlar kendi istedikleri şekilde çözüme ulaştığında partilerini değiştirme fikrinden vazgeçebilmişlerdir. Yine üyesi bulunduğu partilerinden seçileceklerini düşünmeyen kişilerin oy potansiyelinin daha fazla olduğu bir partiye geçme nedenlerinin halka hizmet etme ve onu temsil etme amacından çok şahsi çıkarlarını gözetmek istemeleri siyasetin ahlâki boyutunda değerlendirilebilir. Yine üyesi bulunduğu partilerinden seçileceklerini düşünmeyen kişiler oy potansiyelinin daha fazla olduğu

bir partiye geçmeleri şahısların şahsi çıkarlarının halka hizmet etme ve onu temsil etme olgusunun önüne geçmesi açısından siyasetin ahlâki boyutunda değerlendirilebilir (Değirmenci, 2005, s. 412).

Güneş Motel Olayı’na Giden Süreç: II. Milliyetçi Cephe Hükümeti

Türkiye’nin modernleşme süreci yolunda atılan adımlar jakoben (yukarıdan aşağıya doğru) bir niteliğe sahiptir. Bu durum modernleşmenin halkın değil asker ve sivil bir takım bürokratin çabasıyla olduğunu göstermektedir. Nitekim söz konusu bu jakoben adım çok partili hayata geçişte de gerçekleşmiştir. Dolayısıyla çok partili hayata geçiş kararı demokratik bir nitelik taşımaktan uzak olmakla birlikte demokratikleşme adına yapılan en önemli değişimdir (Karataş, 2022, s. 305).

Ancak 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi demokrasinin sekteye uğradığı ve temsil krizinin yaşandığı olaylardandır. Demokrasiyi sekteye uğratan bir diğer anti-demokratik hareket 12 Mart 1971 Askeri Muhtırası’dır. İşçi hareketlerinin ordu komuta kademesi ve iş dünyasını rahatsız etmesi, karşıt görüşlü öğrenci hareketleri nedeniyle yaşanan saldırı ve cinayetler ve 1970 yılında yaşanan ekonomik kriz 12 Mart Askeri Muhtırası’nın en önemli nedenleridir (Demirel, 2023, s. 260). Ne var ki 1971 yılındaki askeri muhtıra da özellikle karşıt görüşlü gençler arasında meydana gelen ve toplumsal gerileme neden olan şiddet hareketlerinin önüne geçememiş ve etki alanı genişleyerek siyasi arenaya kadar ulaşmıştır. 1975 yılında Bakanlar Kurulu toplantısından sonra Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Milletvekili Vural Önsel’in Süleyman Demirel’e yumruk atması, yine 1977 genel seçimleri nedeniyle miting yapmak üzere Niksar’da bulunan Bülent Ecevit’e fiziki saldırıda bulunulması ve bu olayı seçim otobüsüne silahlı saldırının izlemesi şiddet olaylarının siyasi aktörleri de yörüngesine aldığını göstermektedir. Yine 1 Mayıs 1977 yılında Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) tarafından düzenlenen mitingde çıkan olaylar sonucu 33 kişinin hayatını kaybetmesi dönemin artan toplumsal gerilimlerinden (Kaya ve Şahin, 2018, s. 529).

Kıbrıs, Ege Kıta Sahranlığı, Ege Fır Hattı ve Ege karasuları ile ilgili Yunanistan’la yaşanan sorunlar da bu dönemin dış politika meseleleridir. Öte yandan ülke ekonomisinde yaşanan ekonomik sorunların giderilmesi amacıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu’ndan talep edilen 1 milyar doların yerine 310 milyon dolarla cevap verilmesi de dış politika açısından Avrupa’yla olan ilişkilerin bozulmasına neden olmuştur (Acar, 2018, s. 482).

Hem iç hem de dış politikalarda yaşanan bu gergin atmosferde kamuoyunda CHP’nin yapılacak bir erken seçimde birinci parti olarak çıkacağına ve Bülent Ecevit’in de ülkeyi içinde bulunduğu zor durumdan kurtaracak kişi olduğuna ilişkin kanaat bulunmaktaydı. Ancak 5 Haziran 1977

yılında yapılan erken seçimler sonucunda CHP'nin birinci parti olarak çıkmasına rağmen Meclis'te salt çoğunluğa ulaşamamış olması kamuoyunda 1973-1977 yılları arasında kurulan ve siyasi istikrarsızlığa neden olan durumun yeniden yaşanması endişesine neden olmuştur. Zira 14 Ekim 1973 genel seçimleri sonucunda kurulan I. Milliyetçi Cephe Hükümeti'nin (I.MC) kuruluş safhasında yaşanan koalisyon arayışları siyasi istikrarın sekteye uğramasına neden olduğu gibi 5 Haziran 1977 seçimleri sonrası II. Milliyetçi Cephe Hükümeti'nin (II. MC) kurulma aşamasında da yaşanmıştır. Güneş Motel Olayı'nın yaşanmasına giden süreci değerlendirebilmek için 1973 seçimlerini ele almak söz konusu bu koalisyon arayışları ve siyasi istikrarın sekteye uğramasını tahlil etmemizi sağlaması açısından önem teşkil etmektedir.

Tablo 1. 14 Ekim 1973 Genel Seçimlerine Katılan Partiler, Seçim Sonuçlarına Göre Partilerin Oy Yüzdeleri ve Milletvekili Sayıları

14 Ekim 1973 genel seçimleri sonuçları	Milletvekili sayısı	Oy yüzdesi
Adalet Partisi	149	29.82
Cumhuriyet Halk Partisi	185	33.30
Cumhuriyetçi Güven Partisi	13	5.27
Demokratik Parti	45	11.89
Millet Partisi	-	0.58
Milli Selamet Partisi	48	11.80
Milliyetçi Hareket Partisi	3	3.38
Türkiye Partisi	1	1.14
Bağımsız	6	2.82

(Resmî Gazete, 31 Ekim 1973, 14698, s. 23)

Tabloda da görüldüğü gibi 1973 genel seçim sonuçlarına göre hükümet kurmak için partiler arasında hiçbir parti diğerlerine göre üstünlük sağlayamamıştır. Seçim sonuçlarındaki bu durum koalisyon hükümetlerinin kurulmasını gerekli hale getirmiş aynı zamanda Türkiye'de siyasi istikrarsızlık da baş göstermeye başlamıştır. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk 27 Ekim 1973'te hükümeti kurma görevini CHP lideri Bülent Ecevit'e vermiştir. Bu durum koalisyon hükümetlerinin kurulmasını zorunlu hale getirmiş ve böylece Türkiye'de siyasi istikrarsızlık baş göstermeye başlamıştır. Ecevit, hükümeti kurmak için Adalet Partisi'ne (AP) koalisyon teklifinde bulunmuştur. Ancak seçimlerin hemen ardından AP lideri Süleyman Demirel'in; "Millet bize bu seçimde muhalefet görevini verdi." (Ahmad, 1996, s. 317-318) açıklamasıyla CHP ile koalisyon yapma teklifini reddetmesi üzerine Ecevit, Milli Selamet Partisi (MSP) lideri Necmettin Erbakan'a koalisyon teklifinde bulunmuştur. Ancak Erbakan'ın bu koalisyon teklifine olumlu bakmasına rağmen MSP'nin genel kurul üyeleri sadece CHP ile değil AP ile de herhangi bir koalisyona girmek istemedikleri yönünde görüş beyan etmişlerdir. MSP'den de istediği yanıtı alamayan Ecevit hükümeti kurma görevini iade etmiştir. Bunun üzerine Cumhurbaşkanı Korutürk 12 Kasım 1973'te Süleyman Demirel'i hükümeti kurmakla

görevlendirilmiştir. Ancak Demirel salt çoğunluğu sağlayamayınca hükümeti kurma görevini 17 Kasım 1973’te Korutürk’e iade etmiştir. Uzun süren görüşmeler neticesinde CHP-MSP’nin oluşturduğu koalisyon hükümeti Meclis’ten güvenoyunu alarak kurulmuştur. Kurulan koalisyon hükümeti uzun soluklu olmamış, 18 Eylül 1974’te Ecevit’in istifasıyla son bulmuştur (İlman, 2014, s. 44-45; Acar, 2018, s. 483).

Ecevit’in istifası ile Demirel yeniden hükümeti kurmakla görevlendirilmiştir. Ülkenin çok yönlü bir komünizm tehdidiyle karşı karşıya olduğunu düşünen partiler farklı sosyo-ekonomik politika görüşlerine sahip olmalarına rağmen sosyalizm ve komünizmle mücadele etme idealine yönelik ortak paydada buluşarak “Milliyetçi Cepheler Topluluğu” oluşturmuştur. Milliyetçi Cephe Topluluğu; AP-MSP-Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)-Cumhuriyetçi Güven Partisi’nden (CGP) oluşan I. MC Hükümeti’ni kurmak üzere anlaşmaya varmıştır (İlman, 2014, s. 76). Ancak 31 Mart 1975 yılında söz konusu dört partinin katılımıyla kurulan I. MC Hükümeti ekonomik sorunlara çözüm getirememiş, sokak olaylarındaki şiddetin giderek artması, hükümette kadrolaşma ve dış politikadaki olumsuz gelişmeler ülkenin bunalımlı bir döneme girmesine neden olmuştur. 1977 yılına gelindiğinde Başbakan Demirel erken seçimin gerekli olduğundan söz etmeye başlamış ve 5 Haziran 1977 yılında erken seçim yapılmıştır (Aydın ve Taşkın, 2022, s. 282).

Tablo 2. 5 Haziran 1977 Genel Seçimlerine Katılan Partiler, Seçim Sonuçlarına Göre Partilerin Oy Yüzdeleri ve Milletvekili Sayıları

Partiler	Milletvekili sayısı	Oy yüzdesi
Adalet Partisi	189	36.87
Cumhuriyet Halk Partisi	213	41.38
Cumhuriyetçi Güven Partisi	3	1.88
Demokratik Parti	1	1.86
Milli Selamet Partisi	24	8.56
Milliyetçi Hareket Partisi	16	6.42
Türkiye Birlik Partisi	-	1.14
Türkiye İşçi Partisi	-	0.15
Bağımsız	4	2.50

(Resmî Gazete, 19 Haziran 1977, 15971, s. 48)

Tabloda da görüleceği üzere 5 Haziran 1977 seçim sonuçları herhangi bir partinin tek başına hükümeti kuracak salt çoğunluğu sağlayamadığına işaret etmektedir. Dolayısıyla 1977 yılında yapılan seçimler sonucunda 1973-1977 dönemleri arasındaki güçsüz koalisyon hükümetlerinin ve siyasi krizlerin devam etmesi kaçınılmaz olmuştur.

5 Haziran 1977 genel sonuçlarına göre Ecevit hükümeti kurmak için salt çoğunluğa sahip olmamasına rağmen 14 Haziran 1977 tarihinde Cumhurbaşkanı Korutürk tarafından hükümeti

kurmakla görevlendirmiştir. Ancak Ecevit hükümeti kurmak için 13 milletvekiline ihtiyaç duymaktadır. Daha koalisyon kurma çalışmaları başlamadan Ecevit, AP ve MHP ile koalisyon hakkında görüşme yapmayacağını net bir biçimde ifade etmiştir. Dolayısıyla daha öncede koalisyon yapıp MSP ile hükümet kurmaktan başka çare kalmamıştır. Fakat hem CHP ve hem de MSP tabanından bu koalisyon için olumlu eleştiriler gelmemektedir. Bunun nedeni daha önce CHP-MSP koalisyon hükümetinden edinilen kötü tecrübedir. Her iki partinin lideri de partilerinin bu tepkileri karşısında kayıtsız kalamamışlardır. Sonuç itibariyle Ecevit hükümeti kurma görevini iade etmeyi düşünmüştür (Demir, 2020, s. 236).

Diğer taraftan 20 Haziran 1977'de AP, MHP ve MSP liderleri Cumhurbaşkanı'na ayrı ayrı gönderdikleri mektupta CHP liderinin tek başına kuracağı hükümete karşı duydukları tepkileri dile getirmiş ve kurulacak Ecevit Hükümeti'nin onaylanmamasını istemişlerdir (Cumhuriyet, 21 Haziran 1977, s. 9). Ancak onların bu çabası sonuç vermemiş, Korutürk 21 Haziran 1977'de Ecevit'in kurduğu kabineyi onaylamıştır. Başbakan Ecevit Meclis'te hükümet programını okuduğu sırada AP, MSP ve MHP milletvekilleri tepki olarak oturumu terk etmişlerdir (Demir, 2020, s. 237). Tepkiler bununla da sınırlı kalmamış, AP lideri Demirel, sürekli olarak meşruiyetini sorguladığı Ecevit Hükümeti'ne "*Çankaya Hükümeti*" diyerek tepkisini dile getirmiştir. 3 Temmuz 1977 günü Meclis'te yapılan güven oylaması sonucunda Ecevit'in kurduğu azınlık hükümeti güvenoyu alamamış ve 4 Temmuz 1977'de hükümeti kurma yetkisi Demirel'e verilmiştir. Demirel, hükümeti kurmak amacıyla MHP ve MSP ile görüşmelere başlamıştır. Ancak parti grubunda bulunan 25 milletvekili MHP ve MSP ile yapılacak koalisyon yerine AP ve CHP koalisyonuna sıcak bakmışlardır. Onların bu isteğine yine AP içinden bazı milletvekilleri sola teslim olunduğunu dile getirerek tepki göstermişlerdir (Tutar, 2006, s. 253-254).

Kurulacak yeni hükümetin kabine üyeleri konusunda MHP ve MSP arasında İçişleri ve Milli Eğitim bakanlıklarının paylaşılması konusunda yaşanan anlaşmazlık AP'nin koalisyon hükümetini kurulma çalışmalarını geciktirmiştir. Bununla birlikte yeni hükümet kurulana dek görevine devam eden Ecevit Hükümeti yeni kurulacak koalisyonun önünü tıkamak için bir dizi siyasi hamlelerde bulunmuştur. Bu amaç doğrultusunda Ecevit birtakım atamalar yapmıştır. Güvenoyu almamış olmasına rağmen Ecevit'in yaptığı bu atamalar (özellikle Millî Eğitim Bakanlığı'nda yaşanan yer değiştirmeler) bürokratların tepki göstermesine neden olmuştur. Ecevit'in bu hamlesi karşısında Demirel, "iktidara geldiklerinde yangından mal kaçıracasına yapılan bu atamaların tümünün iptal edileceğini" (Yaltırık, 2005, s. 31) belirterek tepki göstermiştir.

Ecevit’in kurulacak yeni koalisyona engel olacak siyasi hamlelerinden diğeri de CHP’li olan Ankara Belediye Başkanı Vedat Dolakay ve MHP’li Gün Sazak’ın MHP lideri Alparslan Türkeş’in de haberdar olduğunun ifade edildiği bir görüşme gerçekleştirdiği ve CHP’nin MHP’ye ortaklık önerdiği yönünde bir söylentinin kamuoyunda duyurulmasıdır. Ancak CHP tarafından reddedilen bu söylentiye Türkeş, “CHP ile temas kurmadık, ama her zaman görüşebiliriz” (Milliyet, 17 Temmuz 1977, s. 1) diyerek açıklama getirmiştir. Bu söylentinin çıkarılmasının nedeni CHP’nin hükümet kurma çalışmalarını engellemek için yaptığı siyasi bir hamle şeklinde değerlendirilebilir.

Ecevit’in siyasi hamleleri ve MSP ile MHP arasında bakanlıklar konusundaki anlaşmazlıklar II. MC Hükümeti’nin kurulmasına engel olamamıştır. Zira Demirel 16-19 Temmuz 1977 tarihlerinde MSP ve MHP ile anlaşmış, Köy İşleri Bakanlığı MSP’ye, Millî Eğitim Bakanlığı ise AP’ye bırakılmıştır. MHP Köy İşleri Bakanlığı’nın MSP’ye verilmesine tepki göstermiş olsa da II. MC Hükümeti 20 Temmuz 1977 tarihi itibarıyla kurulmuş (Yaltırık, 2005, s. 31) ve 1 Ağustos 1977’de yapılan ve oldukça gergin bir ortamda gerçekleştirilen güven oylamasında 219’a karşı 229 oy ile güvenoyu almıştır (Cumhuriyet, 2 Ağustos 1977, s. 1). Meclis’ten güvenoyu alan II. MC Hükümeti 1 Ağustos 1977 tarihinde görevine başlamıştır (Kaya ve Şahin, 2018, s. 531).

5 Ocak 1978 tarihine kadar görev yapan II. MC Hükümeti iktidarda kaldığı sürede birtakım şiddet olayları yaşanmıştır. Gerek üniversite öğrencileri arasında gerekse toplumun diğer kesimlerinde gerçekleşen şiddete dayalı bu olaylar artmış, siyasi nedenlere bağlı 155 cinayet işlenmiştir. Dönemin İçişleri Bakanı Korkut Özal anarşi olaylarının devletin bekasını tehdit ettiği düşüncesiyle siyasi görüş ayrılıklarını bir kenara bırakarak Ecevit’le görüşmüştür. Görüşmede Ecevit; “Hükümet kanatları içerisinde kendilerine destek bulan eylemciler İçişleri Bakanı’nın başlıca engelidir.” (Milliyet, 11 Ağustos 1977, s. 12) değerlendirmesinde bulunarak ülkedeki anarşi olaylarından hükümeti sorumlu tutmuştur. Ecevit’in bu değerlendirmeyi yapmasının nedeni milliyetçi-ülkücü gençliğin paramiliter kuvvet gibi güvenlik kuvvetlerinin desteğiyle kanlı eylemler yapmasından kaynaklanmaktadır (Aydın ve Taşkın, 2022, s. 284).

Diğer taraftan hükümeti anarşi olaylarının faili olarak gören Ecevit’in değerlendirmeleri karşısında Demirel, AP’nin MHP ile ortak olduğunu, MHP ile ilişkilendirilen teşkilatlarla (ülkü ocakları) ortak olmadığı açıklamasını yaparak Ecevit’in sözlerine karşı çıkmıştır (Demirel, 2023, s. 398). Bununla birlikte Ecevit de halihazırda görevine devam eden II. MC Hükümeti’nin sona ereceğine dair görüşlerini “II. MC hükümetinden çok daha geçerli hükümet seçenekleri

bulunmaktadır. Bu hükümet her an çökebilir ve yerine başkası ve daha iyisi ve daha geçerlisi kurulabilir.” (Cumhuriyet, 11 Ağustos 1977, s. 1) sözleriyle belirtmiştir.

Yine Ecevit’in yerel seçim çalışmaları için bulunduğu Muğla ve Milas’ta, “Cephe Hükümeti’nin parlamentoyu çalıştırmamasının nedeni, hesap vermekten kaçmasıdır” (Tercüman Gazetesi, 14 Kasım 1977, s. 1) ve “11 Aralık, parlamentonun kilidini ve yeni bir hükümet yolunu açacaktır” (Tercüman, 14 Kasım 1977, s. 1) şeklindeki beyanlarıyla 11 Aralık 1977 yerel seçimlerinden sonra yeni bir hükümetin kurulacağını işaretini verdiğini göstermektedir.

Gerek II. MC Hükümeti içindeki anlaşmazlıklar gerekse şiddet olayları 11 Aralık 1977 tarihinde yapılması kararlaştırılan yerel seçimler öncesinde giderek artmıştır. Bu kaotik atmosferde seçim çalışmalarına başlayan siyasi parti liderleri ve üyeleri ülke genelinde yaptıkları seçim mitinglerinde bir takım şiddet eylemlerine maruz kalmışlardır. Yerel seçimler nedeniyle yurt gezilerine çıkan CHP lideri Ecevit, Nevşehir ve Urfa’da seçim otobüsüne yapılan saldırıya maruz uğramıştır. Yine Ankara Belediye Başkan adayı Ali Dinçer’in aracına bombalı saldırı düzenlenmiştir. Yerel seçim çalışmaları süresince ülke genelinde meydana gelen bu olaylarda 13 kişi yaşamını yitirmiştir (Ataay, 2007, s. 119).

Siyasi parti liderleri de seçim çalışmaları için düzenledikleri mitinglerde birbirlerine karşı hayli sert bir üslupla eleştirilerde bulunmuşlardır. Bu minvalde Demirel Ecevit için: “Ecevit’in mahalli seçimlerden sonra iktidar olacakları iddiası taraftarlarını avutmak içindir...” (İlman, 2014, s. 205) ifadesinde bulunurken, Ecevit de Demirel’in bu ifadelerine karşılık: “Demirel, iktidar değişir mi değişmez mi 11 Aralık’ta görececek...” (İlman, 2014, s. 205) yanıtını vermiştir.

Yerel seçim mitinglerinde sarf edilen bu sert söylemler yerel seçimlerin genel seçimler kadar ciddiye alındığına işaret etmektedir. Yukarıda da işaret edildiği üzere ülkenin içinde bulunduğu kaotik ortam nedeniyle AP yerel seçimi genel seçimden ayrı tutarken CHP yerel seçimlere genel seçim kadar önem atfetmiştir (Turan, 2008, s. 176). Ecevit’in yerel seçimlere genel seçimler kadar önem atfettiğini onun Muğla ve Milas’ta düzenlenen seçim mitinglerinde, “11 Aralık, parlamentonun kilidini ve yeni bir hükümet yolunu açacaktır” (Tercüman, 14 Kasım 1977, s. 1) şeklindeki beyanı doğrulamaktadır. Bununla beraber Ecevit bu sözleriyle 11 Aralık 1977 yerel seçimlerinden sonra yeni bir hükümetin kurulacağını işaretini de vermektedir.

Yoğun ve bir o kadar da olaylara sahne olan seçim mitinglerinden sonra 11 Aralık 1977 tarihine gelindiğinde yerel seçimler yapılmıştır.

Tablo 3. 11 Aralık 1977 İl Genel Meclisi Üyeleri Seçimi Sonuçları

Partiler	Alınan oy	Alınan oy oranı
Adalet Partisi	4.565.332	%37,1
Cumhuriyet Halk Partisi	5.148.172	%41,8
Demokratik Parti	124.260	%1,0
Milliyetçi Hareket Partisi	820.212	%6,7
Milli Selamet Partisi	843.597	%6,9
Sosyalist Devrim Partisi	3.756	%0,0
Türkiye Birlik Partisi	28.519	%0,2
Türkiye İşçi Partisi	64.825	%0,5
Türkiye Sosyalist İşçi Partisi	29.249	%0,2
Bağımsızlar	610.213	%5,0

(<https://www.ysk.gov.tr/tr/11-aralik-1977-mahalli-i%CC%87dareler-genel-secimleri/80089>)

Tabloda da görüleceği üzere 11 Aralık 1977 tarihinde yapılan yerel seçim sonuçlarına göre 67 ilin belediye başkanlıklarının 42’sini CHP, 15’ini AP, 5’ini MHP, 3’ünü MSP ve 2’sini de bağımsızlar almıştır. CHP 1977 genel seçimlerde olduğu gibi en çok oyu alan parti olmuştur. Öyle ki seçim sonuçlarından oldukça memnun olan Ecevit artık kendini başbakan olarak görmeye başlamıştır (Yaltırık, 2005, s. 124; Yalansız, 2006, s. 377; Turan, 2008, s. 188).

Güneş Motel Olayı (11’ler olayı)

Siyasi temsil ve siyasi ahlâka aykırı olan Güneş Motel Olayı’nın meydana gelmesindeki en önemli etken AP içindeki muhalefettir (Arcayürek, 1985, s. 206; Albayrak, 1989, s.195; Altuğ, 2001, s. 336–344; Özdemir, 2004, s. 275–279; Kahraman, 2016, s. 182). Dolayısıyla Güneş Motel Olayı’nı analiz edebilmek için parti içindeki muhalif konuların nedenlerini ve muhalif olunan bu konulara AP’li muhaliflerin istekleri doğrultusunda gerçekleştirmek amacıyla ne gibi girişimlerde bulunduklarına değinmek gerekmektedir.

AP içindeki muhalefetin en önemli nedeni MSP ve MHP ile kurulacak bir hükümet formülünden rahatsızlık duyulmasıdır. AP grubundaki 25 parti üyesi I. MC Hükümeti’nden hareketle MSP’ye güvenilmeyeceğini, bu nedenle AP-CHP koalisyonu ile kurulacak hükümetin daha uzun soluklu olacağını dile getirmişlerdir. Bununla birlikte AP içindeki muhalefetin diğer nedeni MHP ve MSP’de kalan bakanlıklardan dolayı bu iki partiye çok fazla taviz verildiği düşüncesidir (Cumhuriyet, 23 Temmuz 1977, s. 1). Öyle ki AP Milletvekili Orhan Alp’in yapılacak güven oylamasında hükümete güvenoyu vermeyeceğine dair beyanı basında yer almıştır (Cumhuriyet, 23 Temmuz 1977, s. 1).

Demirel’e yöneltilen eleştiriler kendi partisi ile sınırlı kalmayıp buna kamuoyu ve CHP’den gelen eleştiriler de eklenerek Demirel için sıkıntılı bir süreç başlamıştır. Öncelikle parti içindeki muhalif sesleri susturmak isteyen Demirel güvenoyu yapılmadan harekete geçmeyi uygun

bulmamış benzer şekilde yaklaşan yerel seçimler nedeniyle parti içindeki bu tepkileri bertaraf etme işini sonraya bırakmıştır (Yaltırık, 2005, s. 33-35). Bununla birlikte AP içindeki 30'a yakın milletvekili Demirel'e kendi partilerinden bazı milletvekillerinin MHP'ye yöneldiğini ve MHP'nin verilen bakanlıklarda kadrolaşmaya gittiğini, kendilerinin de bu durumundan rahatsızlık duyduklarını ifade etmişlerdir (Yaltırık, 2005, s. 51-52; Tutar, 2006, s. 263).

AP içindeki muhalefetin nedenleri ile ilgili bir başka değerlendirmeye göre; bakanlık konusunda yetkin olmayan kişilere kabinede yer verilmesi milletvekillerinin bakan olmak konusunda rekabet etmeleridir. AP'li vekiller arasındaki bu rekabeti muhalif vekillerin basına partileri aleyhinde demeç vermeleri takip etmiş, bununla da yetinmeyen muhalifleri AP Hükümeti'ni düşürmek için yapılacak güven oylamasında partileri aleyhine oy verme fikrine sevk etmiştir. Bu amaçları doğrultusunda da önce partilerinden istifa ederek bağımsız olmayı sonra da CHP'ye transferi gündemlerine almışlardır (Yaltırık, 2005, s. 50). Bu düşüncelerini açıkça dile getiremeyen AP'li muhalifler, MHP ve MSP ile ilgili duydukları endişeleri sebep göstererek bu durumdan Demirel'i ve yakınında bulunan kurmaylarını sorumlu tutmuşlardır. Demirel ve kurmaylarının parti ile ilişkilerinin kesilmesiyle de bu sorunun giderileceğini düşünmüşlerdir.

Parti içinde ilk muhalefet 7 Ekim'de Oğuz Atalay'ın "AP, bugün halk nazarında çıkarıcı ve menfaatperest elinde oyuncak durumundadır. AP lideri çalışmalarını özel adamlarıyla yürütür. Sayın liderin şahsına ve etrafına gelince on üç yıllık görev kendisini yıpratmıştır. Halkta kendisine güven kalmamıştır. AP'nin kendisini toparlaması için Demirel'in çekilmesi gerekir..." (İlman, 2014, s. 210) şeklindeki demeciyle başlamıştır. Atalay'ın bu sözleri AP içindeki muhalifleri cesaretlendirmiştir. Nitekim muhalefet partisi içinde giderek artmaya başlayan muhalif sesler karşısında Demirel harekete geçerek özellikle genç milletvekillerinin isteklerini dikkate almış ve Milli Savunma Bakanı Sadettin Bilgiç, Adalet Bakanı Necmettin Cevheri ve Gençlik Spor Bakanı Önal Şakar'dan istifa etmelerini isteyerek parti içindeki görevlerine geri dönmelerini talep etmiştir. Bu bakanlardan Necmettin Cevheri'nin istifasını geri çekmesiyle parti içindeki huzursuzluk artmıştır. Öte yandan aynı gün Orhan Alp partiden istifa etmiştir (Yaltırık, 2005, s. 53; Kahraman, 2016, s. 182).

Parti içinde yaşanan bu olumsuzlukların yansısı Meclis Başkanlığı konusunda MSP'nin dört komisyon başkanının partilerinden olmasını istemesi AP içinde gerilimin artmasına neden olmuş ve AP'li muhalif milletvekilleri AP-CHP koalisyonundan oluşan bir hükümetin kurulması gerektiği yönünde fikir beyan etmişlerdir. AP'ye kendi içinden yönelik eleştiriler gerek AP senato grubunda gerekse Meclis grubunda sert bir üslupla devam etmiştir. Tüm bu

eleştiriler karşısında Demirel milletvekillerinin AP-CHP koalisyonu fikrine karşı çıkmış, hükümetin aksaklıklarının giderilebileceğini belirtmiştir (Yaltırık, 2005, s. 54). Partisi içindeki rahatsızlıklar ve istifalardan endişe duyan Demirel, AP Bitlis Cumhuriyet Senatosu Üyesi Kâmrân İnan’a bu sorunu nasıl çözebileceklerini sormuş, İnan da cevaben çekilmeleri gerektiğini belirtmiştir (Arcayürek, 1985, s. 215).

AP içerisindeki anlaşmazlıkları kendi lehine çevirerek hükümeti istifa etmeye mecbur bırakmak isteyen Ecevit, II. MC Hükümeti’ni düşürmek için AP’li muhaliflerle görüşmeyi gündemine almıştır. Ecevit bu amacı doğrultusunda harekete geçmiş, basından ve kamuoyundan titiz bir gizlilikle gerçekleştirdiği görüşmelerine Marmara Otel’de başlamıştır. Esasen Ecevit, siyasal temsilin milletvekili transferi yoluyla gasp edildiği ve siyasal ahlâka aykırı bir hadise olarak değerlendirebileceğimiz Güneş Motel olayının ilk sinyali 13 Temmuz 1977’de “AP içinde kendi partilerini de memleketi de kurtaracak, tecrübe görmüş, onur görmüş kişiler vardır.” (Cumhuriyet, 13 Temmuz 1977, s. 7; Arcayürek, 1985, s. 147) demeciyle vermiştir. Ecevit bu demeçle AP içinde yer alan muhalif seslerle siyasi pazarlık içinde olduğuna işaret etmektedir.

Ecevit, AP milletvekillerinin partilerinden istifa etmeleri amacıyla Marmara Otel’de büyük bir gizlilikle yürütülen çalışmaları yürütmesi için CHP’li Mehmet Can’ı görevlendirmiştir. AP Milletvekili Yaltırık, 25 milletvekilinden oluşan bir AP grubu kurmayı teklif etmiştir. Ecevit ise Yaltırık’ın bu teklifine karşılık yeni kurulacak hükümette bu milletvekillerine bakanlık koltuğu sözünü vermiş, CHP’ye 8 milletvekilinin transfer olmaları halinde seçileceklerinin garanti edileceğini söylemiştir (Yaltırık, 2005, s. 57).

Ecevit’in bu önerisini olumlu bulan AP’li muhalifler CHP ile protokol yapma ve kendilerine seçilme garantisi verilen 8 milletvekilini belirlemeye karar vermişlerdir. Marmara Oteli’nde devam eden bu toplantılarda protokol yapılmasına karar verilmiş ancak her iki taraf da protokolü imzalamaktan vazgeçmiştir. Ecevit cephesinin protokolden vazgeçmesinin nedeni protokolde yer alan maddelerin kötüye kullanılacağı kaygısıdır. AP’li muhalifler ise Ecevit’in kendilerinden 4 Kasım’dan önce istifa etmeleri isteğini yaklaşan yerel seçimlerden dolayı reddetmişlerdir (Yaltırık, 2005, s. 70; İlman, 2014, s. 212).

Ecevit’in hükümeti düşürmek için AP’den milletvekili transfer etmekten başka çaresi olmadığını ve yerel seçimlerden sonra II. MC hükümetinin sona ereceğinin Demirel de farkındadır. Demirel iktidarı bırakıp gittikleri şeklinde bir yorumun yapılmasına fırsat vermeyeceklerini ve Ecevit’in AP’de Kâmrân İnan, Oğuz Akgün ve Oğuz Atalay’ın da içinde bulunduğu grubu işaret ederek “10 namuslu adam” bulabileceğini söylemiştir. Demirel,

Ecevit'in amacının önce hükümeti düşürmek ve nihayetinde kendisinin AP liderliğini sonlandırmak olduğunu belirtmiştir (Arcayürek, 1985, s. 219-222; Ilıman, 2014, s. 212).

Demirel'in söz ettiği muhalif grup fikri bir ayrılıkla ikiye ayrılarak İnönü ve Atalay tarafından temsil edilmekteydi. Küskünler grubu olarak da nitelendirilen bu grupta Hilmi İlgüzar, Şerafettin Elçi, Oğuz Aygün de yer almaktaydı. Kâmrân İnönü cephesinde yer alan muhalifler partilerinden istifa etmeyip ilk önce hükümeti ardından da Demirel'i düşürmek niyetindeydiler. Oğuz Atalay cephesinde yer alan grup ise AP'den istifa etmek amacı etrafında birleşmişlerdir (Tutar, 2006, s. 263-264).

Diğer taraftan Ecevit, Oğuz Atalay'ın grubuyla görüşmelere devam ederken toplantının yeni adresi Mehmet Can'ın Ankara Çankaya'da bulunan evi olmuştur. Yeni adreste yapılmaya devam edilen toplantılarda anlaşmaya varılamayan ve AP'li küskünleri CHP ile konuşulan konularda anlaşmaktan, Ecevit'in 8 milletvekilinin partisine transferinde ısrar etmesi vaz geçirmiştir. Küskünlerin bu endişelerini Ecevit'e bildiren Oğuz Aygün olumlu bir yanıt alamamıştır (Yaltırık, 2005, s. 70-74). Bununla birlikte küskün AP milletvekilleri ile görüşen Ecevit onlara bakan yapılacakları konusundaki teklifini yinelemiştir. Ecevit'in bu teklifine karşı olumlu yanıtı 19 Kasım'da AP'ye istifasını ilk sunan kişi olan Kastamonu Milletvekili Fethi Acar vermiş ancak Demirel'le görüşmesinin ardından aynı gün içinde bu kararını geri çekmiştir. Yine Rize Milletvekili Tuncay Mataracı da partisinden istifa ederek “bu hükümetle hizmet yapılamayacağını ve devletin itibarının kalmadığını” (Milliyet, 11 Aralık 1977, s. 1) belirtmiş ancak o da daha sonra istifasını geri çektiğini söylemiştir.

AP'den istifalar 11 Aralık 1977 tarihinde yapılan yerel seçimlerden sonra Ankara Milletvekili Mustafa Kılıç, Konya Milletvekili Oğuz Atalay ve Mardin Milletvekili Şerafettin Elçi'nin istifalarıyla devam etmiştir. Bu üç vekilin istifasıyla II. MC Hükümeti'nin Meclis'teki sandalye sayısı 225'e düşmüştür (Milliyet, 12 Aralık 1977, s. 1-12). 15 Aralık'ta Afyon Milletvekilleri Mete Tan ve Güneş Örgüt'ün de istifa etmesiyle birlikte II. MC Hükümeti Meclis'teki çoğunluğunu yitirmiştir (Milliyet, 15 Aralık 1977, s. 1). Aynı gün Hilmi İlgüzar ve Cemalettin İnkaya: “İç ve dış sorunlar patlama noktasına geldi.” (Milliyet, 16 Aralık 1977, s. 1) açıklamasına yer verdikleri istifa mektuplarını AP'ye göndererek istifa etmişlerdir. İstifa eden diğer milletvekilleri de istifa nedenlerini; “ayrılma amacımız bir siyasi partiye destek olmak ya da AP'ni zaafa uğratmak değil, AP'ni milletin partisi yapmaktır.” (Alatlı, 2005, s. 247) sözleriyle açıklamışlardır.

AP'den istifaların artmasıyla birlikte Ecevit II. MC Hükümeti'ni düşürmek için muhalif vekillerle yaptığı toplantılardan istediği sonucu almaya başlamış ve bu doğrultuda “CHP'ye

hükümeti kurma görevi düşecek” (Milliyet, 16 Aralık 1977, s. 1) değerlendirmesini yapmıştır. Ecevit’in bu iddialı beyanına Demirel, “bulsunlar 226, düşürsünler hükümeti, bu kadar sorun ortada dururken, bir de hükümetten çekilmek niye? Biz hükümet bunalımı çıkarma taraftarı değiliz. IMF var, kredi sorunları varken, hükümeti bırakmanın yararı nedir, sorarım size?” (Milliyet, 16 Aralık 1977, s. 1) sözleriyle karşılık vermiş, “Biz bu hükümeti devam ettirmeye mecburuz. Biz bu hükümeti kendimiz almadık ki, millet bize verdi” (Hürriyet, 16 Aralık 1977, s. 1) açıklamasıyla da milletin iradesiyle aldıkları siyasi yetkiyi yine milletin iradesiyle bırakacaklarını belirtmiştir. Bu sırada AP’den istifa eden 9 milletvekili bağımsız olduklarını ilan etmiş, onlara bağımsız Elazığ Milletvekili Ali Rıza Septioğlu’nun da katılımıyla bu sayı 10’a çıkmıştır.

18 Aralık 1977 tarihinde bağımsız vekiller kamuoyuna ortak bildiri yayınlayarak ülkenin içinde bulunduğu sorunları çözenin en etkili yolunun AP-CHP ortaklığı olduğunu ancak bu ortaklığı imkânsız hale getiren kişilerin tarihi bir sorumluluk aldıklarını, parlamenter rejimi tehdit eden hükümete bundan böyle ortak olmayacaklarını ve milli çıkarları gözetecek bir koalisyona yardımcı olacaklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte AP Genel Başkan Yardımcılarından Sadettin Bilgiç bildirinin demokrasiye uygun olmadığı eleştirisinde bulunmuştur. Yine AP Ankara Milletvekili Oğuz Aygün de parti içi mücadeleye devam edeceğini açıklamıştır (Milliyet, 19 Aralık 1977, s. 1). Milletvekillerinin bu bildiriye yayınlamaktaki amaçları gerek siyasi arenada gerekse kamuoyu ve halk nezdinde adeta milletvekili pazarı görünümü veren ve siyasi ahlâk bakımından oldukça olumsuz bir durum arz eden bu istifaları temize çekmek ve ileride kendilerine vaat edilen görevlere getirildiklerinde bunu siyaseten stratejik bir forma çevirmektir.

Bildiri yayınladıktan iki gün sonra Ecevit daha önce kuracağı hükümete destek vereceklerini belirten CGP lideri Turhan Feyzioğlu ve Demokratik Parti (DP) lideri Ferruh Bozbeyli ile görüşmüştür. Bu görüşmede Ecevit, Feyzioğlu ve Bozbeyli’den yeni hükümete destekleri konusunda onay almıştır. Bununla birlikte Ecevit’in iki liderle görüştüğü gün Enver Akova ve Ahmet Karaaslan da AP’den istifa ederek bağımsız olmuşlardır. AP’den istifa ederek bağımsız olan milletvekillerinin sayısı 12’ye ulaşmıştır. İstifa ederek bağımsız olan milletvekilleri; Tuncay Mataracı, Şerafettin Elçi, Mete Tan, Hilmi İşgüzar, Orhan Alp, Fethi Acar, Mehmet Oğuz Atalay, Cemalettin İnkaya, Ali Rıza Septioğlu, Enver Akova, Ahmet Karaaslan ve Güneş Öngüt’tür. Bu vekiller 12’ler olarak anılmaya başlanmıştır. Son istifalarla birlikte hükümetin Meclis’teki vekil sayısı da 217’ye düşmüştür (Yaltırık, 2005, s. 126).

Diğer yandan Güneş Motel Olayı ile ilgili olarak AP İzmir Milletvekili Ali Naili Erdem: “Kırılmışım... ve bir anlamda düş kırıklığına uğramışım, arkadaşlarım bunu yapmamalıydılar... Bana göre zor ayakta duran demokrasimiz, bir yara daha almıştı ve bu yara kötülerin elinde bir emsal olarak varlığını sürdürecekti” (Erdem, 2004, s. 253) cümleleriyle bu olayın siyasi bir ayıp olduğunu belirtmiştir. Erdem ayrıca AP’den istifa eden milletvekilleriyle ilgili olarak Mete Tan’ın, Demirel’le gizli toplantılara katıldığını, Enver Akova’nın Demirel’in en büyük destekçisi olduğunu ve Tuncay Mataracı’nın da Demirel’le yol arkadaşlığı yaptığını belirtmiştir (Erdem, 2004, s. 255). Demirel bu konu hakkında 32. Gün Programı’nın 12 Eylül Belgeseli’nde yayılan röportajda; “Bu 13 kişinin içerisinde çoğu bana çok yakın kimselerdi. Anlaşılan bu bakanlık cazibesine kapıldılar” (<https://youtu.be/bF6Iq8-SrM4?si=dHW1ji2ZKx6ttxt>) açıklamasını yapmıştır.

AP’den istifa edip bağımsız olan 12’lerle hükümeti düşürmek amacıyla yapılacak gensoru oylamasında yeterli sayıya ulaşmak için Ecevit söz konusu bu milletvekilleri ile 21 Aralık’ta görüşmelere başlamıştır. Kalyon Otel’de yapılan görüşmelere katılacak olan milletvekillerini Ecevit şahsen aramıştır. Ancak Kalyon Otel’in gazeteciler tarafından deşifre olması üzerine görüşmelerin yeni adresi Çınar Otel olmuş, bu otelin de deşifre olmasıyla birlikte görüşmeler İstanbul Florya’da bulunan Güneş Motel’de devam etmiştir (Arcayürek, 1985, s. 239; Yaltırık, 2005, s. 129-130).

Ecevit’in 12’lerle ilk görüşmesini yaptığı yer ve tarihle ilgili farklı bilgiler bulunmaktadır. Görüşmelerin 22 Aralık’ta Darıca’da bulunan Bayramoğlu Otel’de başladığı, basın tarafından bu otelin deşifre olmasıyla birlikte CHP’li İstanbul Belediye Başkanı’nın organize ettiği Güneş Motel’in tercih edildiği belirtilmiştir. (https://www.ntv.com.tr/turkiye/gunes-motel-nerede-gunesmotel-olayi-nedir-nasil-yasandi-1977,LSUTfZ_mEGvtrS8zA3jDg) Güneş Motel’de yapılan bu görüşmeler basına yansımıştır. 22 Aralık 1977 tarihli Hürriyet Gazetesi’nde Mustafa Kılıç ve Ali Rıza Septioğlu’nun muhabirlere yakalanmasıyla Ecevit’in 24 saatten daha uzun süren bu görüşmeleri açıklamak zorunda kaldığına dair haberler yer almıştır (Hürriyet, 22 Aralık 1977, s. 1). Yine bu görüşmelerle ilgili Ecevit; “hükümet sorunu birkaç gün içinde sonuca varacak” (Milliyet, 22 Aralık 1977, s. 1) açıklamasını yapmıştır.

Demirel Güneş Motel Olayı’nın deşifre olmasından sonra “Eğer partiler birisi diğerinin içinden bakanlık ikram etmek suretiyle milletvekili olarak hükümet olmaya kalkarlarsa bunun sonu yoktur ve bu amme vicdanını kanatır” değerlendirmesini yapmıştır (<https://youtube.com/shorts/SuWw7VzIQ00?si=b7FVJ084gZxAmN9h>).

Güneş Motel Olayı’ndan kamuoyunun da haberdar olmasını 12’leri yeni bir deklarasyon yayınlamaları izlemiştir. Milletvekilleri yayınladıkları deklarasyonda; “Demokratik kural ve teamüllerden sapmadan Meclisin çoğunluğuna dayanan bir hükümetin kurulmasına yardımcı olunmalıdır” (Milliyet, 25 Aralık 1977, s. 1) ve “Temennimiz, bu mücadelemizin başkalarının yozlaştırılmaması, AP yöneticilerinin iktidarsız bir iktidar koltuğuna yapışıp kalmamalarıdır” (Milliyet, 25 Aralık 1977, s. 1) açıklamalarında bulunmuşlardır. Yine AP’den istifa ederek bağımsız olan Orhan Alp’in; “AP’li yöneticiler kaldıkça AP-CHP koalisyonu olmaz” (Milliyet, 25 Aralık 1977, s. 1) açıklaması 12’lerin Demirel ve kurmaylarını AP’den tasviye etmek amacıyla olduklarını göstermektedir. 12’lerin bu bildiriye yayınlamaktaki bir diğer amaçları gerek siyasi arenada gerekse kamuoyu ve halk nezdinde siyasi ahlâk bakımından oldukça olumsuz bir durum arz eden bu istifaları temize çekmek ve yeni kurulacak hükümette bakan olduklarında bunu siyaseten stratejik bir forma büründürmektir.

Güneş Motel’de Ecevit’in de kabul edip belirttiği üzere 27 saat gece gündüz süren toplantılar sonucunda 12 milletvekili kendilerine yeni kurulacak hükümette bakanlık verilmesi karşılığında II. MC Hükümeti’nin işlevine son vermek için evet oyu kullanacaklarına ilişkin Ecevit’le mutabakata varmışlardır. Öte yandan Ecevit ve Demirel AP’den istifa ederek bağımsız olan milletvekillerine hükümeti düşürmek amacıyla Meclis’te yapılacak oylamada verilen bakanlık sözü ile ilgili bilgileri yıllar sonra kendileriyle yapılan röportajda şöyle açıklamışlardır: Açıklamada Ecevit; “...partilerinden ayrılmak istediklerini duyduk ve oradan gelen haberler üzerine kendileriyle temasa girdik. Aslında o arkadaşlarımızdan çoğu bir bakanlık isteminde de bulunmamışlardı. Fakat ben onları hükümeti daha çok benimsemelerini sağlamakta yarar gördüğüm için çoğuna bakanlık verdim.” (<https://youtu.be/bF6Iq8-SrM4?si=dHW1ji2ZKx6ttotxt>) açıklamasında bulunurken Demirel de: “Bir oya bir sandalye ve kimin ehil olduğu düşünülmeksizin. Bu çok yanlıştır.” (<https://youtu.be/bF6Iq8-SrM4?si=dHW1ji2ZKx6ttotxt>) yorumunu yapmıştır.

Öte yandan Arif Ilıman çalışmasında Güneş Motel’de yapılan görüşmelerin ardından şu kararların alındığını ifade etmiştir (Ilıman, 2014, s. 214):

12’ler CHP’nin gensoru önergesini imzalayacaklar ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde (TBMM) hükümete kırmızı oy vereceklerdir. Hükümet düşürüldükten sonra, en büyük partinin genel başkanı olması sebebiyle yeni hükümeti kurma görevi Ecevit’e verileceğinden, Ecevit görev alır almaz diğer partilerle göstermelik bir görüşme yapacak, ancak bunlara koalisyon önermeyecek, sadece destek vermeleri istenecektir. Ecevit, bu görüşmelerin bitiminde, CHP- Bağımsızlar-CGP ve DP’li parlamenterlerden kurulu bir hükümet kuracak ve bu hükümetle güvenoyuna gidilecektir. Ayrıca İsmail Cem’in Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) genel müdürlüğüne getirilmemesi, Besim Üstünel’in de kabine de yer almaması istenmiştir.”

AP ise Meclis'te vekil sayısı azalan II. MC Hükümeti'nin düşürülmesi amacıyla CHP'nin Meclis'e gensoru vereceği öngörüsünde bulunmakla beraber gensorunun sonucunu beklemeye karar vermiştir (Milliyet, 22.12.1977, s. 1). AP'nin bu öngörüsü ve Ecevit'in hükümeti düşürmek için yapacağı son hamle gerçekleşmiştir. Bu doğrultuda CHP Başkanvekili olan Altan Öymen ve Halis Uysal, Anayasa'nın 89. ve Meclis iç tüzüğü'nün 27. maddelerini gereğince gensoru vermiştir (Milliyet, 23.12.1977, s. 1; Uçar, 2015, s. 435). CHP, 22 Aralık'ta verdiği gensoruyu Başbakan Demirel'in; "içte ve dışta güvenliği sağlayamadığı, cephecilik anlayışıyla ulusal birliğimizi zedelediği, halk çoğunluğunu yoksulluğa sürüklediği ve T.C. Devleti'ni anayasanın belirlediği kurallardan ve çerçeveden uzaklaştırmaya çalıştığı" (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 28 Aralık 1977, s. 606-607) şeklindeki gerekçelerine dayandırmıştır.

27 Aralık gününe gelindiğinde Meclis verilen gensoru önergesi teklifinin oylamaya sunulması amacıyla toplanmıştır. Oylamadan önce söz alan milletvekilleri CHP'yi sert bir dille eleştirmişlerdir. MHP grubu adına söz alan Elazığ Milletvekili Mehmet Tahir Şaşmaz; "bazı parlamenterlerin, mensubu oldukları partilerinden istifaya teşvik edildiği, bağımsızlar ve CHP iş birliğinin temini için gizli görüşmelerin tertiplendiği, her türlü imkanların seferber edildiği basın organlarında intişar ediyor. Dilerim CHP kendi kazdığı kuyuya kendini düşürmesin." (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 28 Aralık 1977, s. 606-607) demiştir. AP grubu adına söz alan İzmir Milletvekili Talât Asal da Güneş Motel'de CHP ve 12'ler arasında yapılan toplantıları kastederek; "20. asrın 3. çeyreğinde İstanbul'da Boğaz otellerinde yeni Makyavel'i yarattınız. Sayın Ecevit'in Atinalı kardeşlerinin asırlar öncesi eğlendiği yerlerde Bizans oyunlarını oynayarak... sergilediğiniz çirkin iktidar hırsını millet ve tarih affetmeyecektir" (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 28 Aralık 1977, s. 616) sözlerini söylemiştir.

II. MC Hükümeti'ne gensoru verilmesi teklifi ile yapılan oylama işlemine geçilmiş, oylamaya 433 milletvekili katılmıştır. 424 kabul oyuna karşılık 8 ret ve 1 çekimser oyu kullanılmış ve gensoru teklifi kabul edilmiştir (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 28 Aralık 1977, s. 653). Millet Meclisi 31 Aralık 1977'de gensoru oylaması yapmak amacıyla toplanmıştır. 446 milletvekilinin katılımıyla gerçekleşen oylamanın 218 kabul, 228 ret oyu verilmiştir (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 31 Aralık 1977, s. 97). Cemalettin İnkaya eski partisinin yaptığı baskılar sebebiyle gensoru oylamasında yer almamıştır. İnkaya'nın bu kararı 12'ler grubunun 11'ler grubu olarak sayısının düşmesine sebep olmuştur. 11'ler grubunda yer alan isimlerden sağlık sorunlarını sebep göstererek bakanlık teklifini kabul etmeyen Orhan Atalay dışındaki tüm vekiller bakan olmuştur (Hürriyet, 3 Ocak, 1978, s. 1,13; Acar, 2018, s. 485). Neticede 5 buçuk ay görev yapan II. MC Hükümeti'nin gensoru oylamasıyla düşürülmesi Türk siyasi tarihine ilk defa gensoruyla bir hükümete son verilmesi şeklinde geçmiştir.

Gensoru oylaması sonucunda düşürülen II. MC Hükümeti ile ilgili olarak siyasilerin bazı açıklamaları olmuştur. Demirel, hükümetin düşürülmesi ile ilgili olarak; “şimdi hükümet bunalımı başlamıştır.” (Hürriyet, 1 Ocak, 1978, s. 1) derken Ecevit; “ağır bunalım sona ermiş bulunuyor.” (Cumhuriyet, 1 Ocak, 1978, s. 1) değerlendirmesini yapmıştır. Kâmrân İnan da hükümetin düşürülmesi ile ilgili olarak, “Türkiye’deki hükümetler demokratik şekilde değil, itile kakıla giderler. Örneğin 1977’de gensoru ile gittik” (İnan, 1995, s. 88) açıklamasını yapmıştır.

Hükümetin gensoruyla düşürüldüğü gün akşam saatlerinde Demirel Cumhurbaşkanı Korutürk’e istifasını sunmuş ve 1 Ocak 1978 tarihinde hükümeti kurma görevi Cumhurbaşkanı tarafından Ecevit’e verilmiştir (Hürriyet, 1 Ocak, 1978, s. 1). Hükümeti kurmak için parti liderleri ile temaslara başlayan Ecevit, 2 Ocak 1978’de Demirel ve Türkeş’le görüşmüştür. Bu görüşmede Demirel, hükümetin düşürülmesi amacıyla evet oyu vermeleri halinde 11’lere vadedilen bakanlık teklifini kastederek; “bakan koltuğu ikram edilerek hükümet kurulamaz.” (Hürriyet, 3 Ocak, 1978, s. 1) demiştir. Yine aynı gün 11’ler kurulacak yeni hükümete destek verip görev alma konusunda ortak bir karara vardıklarına yönelik yazılı bir açıklama yapmışlardır (Milliyet, 3 Ocak 1978, s. 9).

3 Ocak 1978’de hükümet tezkeresi Meclis’te okunmuş (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 3 Ocak 1978, s. 124) ve 5 Ocak’ta Ecevit, Bakanlar Kurulu listesini Cumhurbaşkanı’na iletmiştir. Aynı gün Meclis’te, Başbakan olan Ecevit kabinesine ait isimler de Meclis Başkanı tarafından okutulmuştur. Başbakan Bülent Ecevit ifadesi okunduğunda AP sıralarından “yuh” sesleri gelmeye başlamış, aynı tepkiler tüm liste okunana dek aralıklarla devam etmiştir (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 5 Ocak 1978, s. 200-202).

Tablo 4. AP’den istifa ederek III. Ecevit hükümetinde görev alan bağımsız milletvekilleri ve kendilerine verilen bakanlıklar

Milletvekili	Verilen Bakanlık
Ahmet Karaaslan	İmar ve İskân Bakanı
Ali Rıza Septioğlu	Devlet Bakanı
Enver Akova	Devlet Bakanı
Güneş Öngüt	Ulaştırma Bakanı
Hilmi İşgüzar	Sosyal Güvenlik Bakanı
Mete Tan	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
Orhan Alp	Sanayi ve Teknoloji Bakanı
Şerafettin Elçi	Bayındırlık Bakanı
Tuncay Mataracı	Gümrük ve Tekel Bakanı

(Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 5 Ocak 1978, s. 201).

Kabine listesinin okunmasının ardından ilk tepki, gensoru oylamasına katılmayan Cemalettin İnkaya'dan gelmiştir. Kabine listesinde yer alan isimler hakkında İnkaya; “bir koltuk uğruna CHP'ye koltuk değneği oldular. İlk deklarasyonumuza aykırı davrandılar. Bağımsız milletvekillerinin görev almayacağı birçok hükümet kurma yolları mevcut iken, bunları çeşitli şekilde denemeye ve zorlamaya yanaşmadılar. Tarih en doğru yargıdır. Olayları hep beraber izleyeceğiz ve göreceğiz.” (Yaltırık, 2005, s. 144) eleştirilerinde bulunmuştur. Benzer şekilde CHP içinde Ecevit'in milletvekili transferleriyle hükümeti düşürerek kendi kabinesini kurması konusunda uyarılarda bulunan milletvekilleri de yeni hükümeti eleştirmiştir. Orhan Eyüboğlu bu milletvekillerinden biridir (Aydın ve Taşkın, 2022, s. 287).

15 Ocak tarihinde Ecevit tarafından kurulan hükümetin programı Meclis'te görüşülmüştür (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 15 Ocak 1978, s. 288-315). Görüşmeler sırasında AP grubu adına söz alan İzmir Milletvekili Ali Naili Erdem Ecevit Hükümeti'nin türlü entrikalarla daha önce Türk siyasi tarihinde görülmemiş bir darbe ile kurulduğunu, devletin en önemli görevlerinin ulûfe misali dağıtıldığını, hükümet olmak için hukuk tanımadan rejimi, milli iradeyi ve ahlâkı örselediğini belirtmiştir. Erdem ayrıca yeni kurulan hükümetin kurulma aşamasında olduğu gibi “Ya Tarabya'da ya Florya'da ya da bilmem hangi odada bitecektir.” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 15 Ocak 1978, s. 296) sözleriyle Güneş Motel Olayı'na atıfta bulunmuştur. Erdem, vekillerin şahsi menfaatlerine devletin içinde bulunduğu sıkıntılı durumdan daha çok önem verdiklerini, bu durumun halkın iradesi olan oy verme hakkına ihanet etmek anlamına geldiğini, vekillerin siyasi ahlâka sığmayan bu davranışlarına karşılık bakanlıkla taltif edildiklerini ifade etmiştir. Ecevit Hükümeti için “koltuğa oturma hükümeti” tanımlamasını kullanan Erdem, hükümetin var olan hiçbir sorunu çözemeyeceğini de sözlerine eklemiştir (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 15 Ocak 1978, s. 297).

05 Ocak 1978 – 12 Kasım 1979 tarihleri arasında görev yapan III. Ecevit Hükümeti 17 Ocak 1978 tarihinde Meclis'te yapılan güven oylaması sonucunda kurulmuştur. Seçim sonucu kurulmayan bu hükümet hakkında Demirel; “bir oya bir bakanlık verilmek suretiyle daha 6 ay önce vatan sathında tecelli eden millet iradesi, Ankara'da entrikaya kurban edilmiştir.” (Ilıman, 2014, s. 217) sözleriyle tepki göstermiştir. Demirel, Ecevit'i başbakan olarak kabul etmemiş ve ona “hükümetin başı” diyerek hitap etmiştir (Ataay, 2007, s. 122).

Türk siyasi tarihinde bu olay Güneş Motel Olayı ve 11'ler Olayı olarak isimlendirilmiştir. Ecevit'in bağımsız AP milletvekillerini CHP bünyesine katmak amacıyla yaptığı görüşmelerin Güneş Motel'de karara bağlanmasından dolayı Güneş Motel Olayı (Aydın ve Taşkın, 2022, s. 283); II. MC Hükümeti'ni düşürmek için 12 milletvekili ile görüşülüp daha sonra bu sayının 11'e düşmesi nedeniyle de 11'ler Olayı olarak adlandırılmıştır (Kahraman, 2016, s. 183).

Siyasi Temsil ve Siyasi Ahlâk Yönlerinden Güneş Motel Olayı

Demokratik toplumların en önemli yapı taşlarından biri olan ve halkın iradesinin siyasetçiler tarafından yerine getirildiği siyasi temsil hakkının hukuka ve ahlâka aykırı olan yollarla sekteye uğratılması devletlerin siyasi tarihleri açısından sabıkalı bir durumdur. Türkiye'nin siyasi tarihinde çok partili hayata geçiş döneminden sonra yaşanan ekonomik problemler, koalisyon partilerinde istikrarın olmaması ve muhalefetin parlamento dışına çıkıp şiddete varan sokak muhalefetine evrilmesi vb. gibi nedenlerden dolayı siyasi partilerin ülkeyi siyasi istikrarsızlığa sürükleyen bu olumsuz durumlardan kurtarıp siyasi istikrarı yeniden tesis etmek amacıyla birtakım girişimlerde bulunmuşlardır. Bu girişimlerden biri de vekillerin siyasi partilerin parti programları ve ideolojik görüşleri birbirinden farklı partilerle iş birliği yapmalarındır. Ancak başlangıçta ülkenin menfaati için yapılan bu girişim bir süre sonra yerini siyasi ranta ve siyasetçilerin şahsi çıkarlarını gerçekleştirmeleri için bir amaca dönüştürmelerine bırakmıştır.

Araştırmamıza konu olan Güneş Motel Olayı da halkın kendilerini parlamentoda temsil etmeleri amacıyla seçtikleri AP’li milletvekillerinin şahsi çıkarlarını halkın onlara verdiği yetkinin önüne geçirmesi ve kendi siyasi, ideolojik vb. alanlardaki fikirleriyle taban tabana zıt bir parti olan CHP’nin siyasi menfaatleri uğrunda siyasi temsil hakkını suistimal etmelerinin Türk siyasi tarihindeki en önemli örneğidir. Zira Güneş Motel Olayı ile siyasi temsil örselenir ve sorgulanır hale getirmiştir. Bunun nedeni halkın seçtiği milletvekillerinin siyasi temsili halk adına yerine getirmek amacından saparak kendilerine vadedilen bakanlık koltuklarına sahip olmak için basamak olarak kullanmalarından kaynaklanmaktadır. Siyasi temsilin yapısı açısından son derece olumsuz olan bu olay, demokrasinin hem kavram hem de işleyiş olarak aşınmasına da neden olmuştur.

Siyasi ahlâk kamu görevi yapan siyasetçilerin halka hesap verebilme, kamu menfaatini gözetme, dürüst, ilkeli ve şeffaf olma niteliklerini yerine getirmeleri olarak ifade edilebilir. Bu tanımın aksine siyasi ahlâk, siyasetçilerin seçim öncesi vaatlerini seçimden sonra gerçekleştirmemeleri, siyasette yapılan yolsuzluklar ve siyasi rantlar elde etmek gibi olayların yaşanması sonucunda içinde sorunları barındıran bir durum haline gelmiştir. Araştırmamıza konu olan Güneş Moteli olayı bağlamında AP’den istifa edip bağımsız olan 12 milletvekilinin transferinin maddi çıkar ve menfaatleri doğrultusunda gerek AP’nin parti politikalarına gerekse kendi siyasi ve ideolojik düşüncelerine taban tabana zıt CHP ile bakanlık koltuğu vermek teminatı karşılığında kamuoyundan gizli görüşmeler yapması, II. MC Hükümeti’ni gensoru ile düşürmek, Ecevit’in başbakanlığında yeni bir hükümet kurmak ve hazineden yardım alabilmeyi amaç edinmeleri gibi nedenler söz konusu bu transferin temelini ahlâki bir boyut içermekten

uzak olduğunu göstermektedir. Yine yukarıda da işaret ettiğimiz üzere CHP ile bakanlık konusunda anlaşılacak yapılan gensoru oylamasında kendilerinden talep edileni yapan bu vekillerin birçoğunun AP lideri Demirel'in en yakınındaki kişiler olması hem siyasi hem de bireysel ahlâk normlarına uygunluk açısından olumsuz bir durum teşkil edip siyasetçilerin kamu vicdanındaki yerinin sarsılmasına ve “siyasetin çıkar ilişkilerine dayalıdır” (Türköne, 2005, s. 26) şeklindeki yorumların yapılmasına neden olmuştur.

Burada dikkat çeken bir diğer husus da milletvekili transferlerinin yasalar ile önlenmemiş olmasıdır. Zira siyasi temsil ve siyasi ahlâk açılarından olumsuz bir durum teşkil eden Güneş Motel Olayı'nın siyasi aktörlerini 1965 yılındaki Siyasi Partiler Kanunu'nda milletvekillerinin transferleri ile ilgili yasalarda bir düzenlemenin bulunmaması cesaretlendirmiştir. Mevcut anayasadaki yasal düzenlemenin eksikliği yasa koyucular tarafından 1982 anayasası ile giderilmeye çalışılmıştır. Bu minvalde 1982 Anayasası'nın 84/I maddesinde üyesi olduğu partiden istifa ederek başka bir partiye geçen milletvekillerinin vekilliklerinin düşmesine karar verilmiştir (Resmî Gazete, 20 Ekim 1982, 17344, s. 21). Yine 1982 Anayasası'nın 84/I,II maddesine göre partilerinden istifa eden milletvekillerinin bir sonraki seçimde, istifa ettikleri tarihte mevcut hiçbir parti tarafından aday gösterilememeleri (Resmî Gazete, 20 Ekim 1982, 17344, s. 21) öngörülerek milletvekili transferlerinin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Ancak aynı anayasanın 80. maddesinde temsil yeteneğine dikkat çekilerek “Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, seçildikleri bölgeyi veya kendilerini seçenleri değil, bütün milleti temsil ederler.” (Resmî Gazete, 20 Ekim 1982, 17344, s. 20) ifadesine yer verilmiştir. Böylece milletvekilleri kendilerini seçenlere karşı sorumlu olmadıkları düşüncesiyle seçimlerden sonra bağımsız politikalar izlemişlerdir. Bu durum da milletvekili transferlerinin devam etmesini ve bu konuda partiler arasında hareketliliğin artmasını beraberinde getirmiştir (Ortaylı, 1998, s. 58).

SONUÇ

Ecevit hükümetinin kurulması süreci AP'den transfer edilmeye çalışılan milletvekilleriyle sırasıyla Kalyon, Çınar, Bayramoğlu ve son olarak Güneş Motel'de yapılan ve karara bağlanan toplantılar sonucunda gerçekleşmiştir. Bu olay siyaset ahlâkının yıpratılması yönünde tedirginliğe sebep olmuştur. Zira seçmenlerin oy verdikleri partiye olan güvenleri zedelenmiştir. Seçmenler, parti tüzüğü ve seçim vaatleri doğrultusunda oy verdikleri partilerden parlamentoya giren milletvekillerinin seçimlerden sonra parti değiştirmelerinin nedeninin şahsi çıkarlar elde etmek yönünde olduğunu düşünerek siyasi ahlâka aykırı bir davranış olarak değerlendirebilirler. Seçmenlerin bu eleştiri ve değerlendirmelerinin önüne geçmek için milletvekillerinin şeffaf bir açıklama yapması gerekmektedir. Güneş Motel olayında ise görüşme yapılan otellerden ve siyasi pazarlıklardan kamuoyunun haberdar olması üzerine yeni toplantı merkezleri seçilmesi

bu görüşmelerin kamuoyundan son derece gizli bir şekilde yapıldığını göstermektedir. Bununla birlikte AP’den istifa eden milletvekilleri ile Güneş Motel’de yapılan görüşmeler vekillerin bağımsız olmaları ve yeni hükümete destek vermeleri halinde bakanlık koltuğu sözünün Ecevit Hükümeti kurulduktan sonra yerine getirilmesi, bu vekillerin şahsi çıkarlarını kamu yararının üzerinde tuttuklarını göstermektedir.

Gerek bağımsız AP’lilerin ve gerekse Ecevit’in bu davranışları Machiavelli’nin siyasi ahlâk kavramına bakışıyla benzer özellik gösterdiği söylenebilir. Zira Machiavelli siyasetin kendine ait kuralları ve ilkeleri olması nedeniyle ahlâki normların siyasete dahil edilemeyeceğini belirtmiştir (Ağaoğulları, 1993, s. 283). AP’den istifa ederek bağımsız kalmaya ve Demirel hükümetinin düşürülmesi için güven oylamasında var olan hükümet aleyhine oy kullanacaklarına bakanlık koltuğu vaadiyle karşılığında kabul eden milletvekilleri de bu olayı siyasi strateji olarak değerlendirip meşrulaştırmaya çalışmışlardır. Türk siyasi tarihine milletvekili transferinin yapıldığı ilk olay olarak geçen Güneş Moteli Olayı siyasi ahlâk boyutuyla da son derece olumsuz bir durum olarak değerlendirilmesine rağmen bu olayın gelecek yıllarda da tekrar etmesinin önüne geçilememiştir. Bunun en önemli sebebi milletvekili transferleri konusunda siyasi ahlâk yasalarında bir düzenlemeye gidilmemesidir.

KAYNAKÇA

Resmi Yayınlar

- Millet Meclisi Tutanak Dergisi. (27. 12. 1977). Dönem 5, Cilt 1, Toplantı 1, 82’nci Birleşim.
Millet Meclisi Tutanak Dergisi. (31. 12. 1977). Dönem 5, Cilt 2, Toplantı 1, 85’inci Birleşim.
Millet Meclisi Tutanak Dergisi. (15. 01. 1978). Dönem 5, Cilt 2, Toplantı 1, 92’nci Birleşim.
Resmî Gazete. (31.10.1973). S. 14698
Resmî Gazete. (19.06.1977). S. 15971
Resmî Gazete. (20.10.1982). S. 17344

Sürelî Yayınlar

- Cumhuriyet
Hürriyet
Milliyet
Tercüman

- Acar, H. (2018). Türkiye’de siyasi temsil krizi bağlamında II. Milliyetçi Cephe Hükümeti ve “Güneş Motel Olayı’nın değerlendirilmesi. *I. Bozok Uluslararası Siyaset Bilimi Kongresi “Geçmişten Günümüze Yerel, Bölgesel ve Küresel Krizler”, 478-487.*

- Ağaoğulları, M. A. (1993). Siyasal ahlâk ve devlet. *Siyasal ahlâk ve siyasal ahlâksızlık* (Derleyen: T. Alkan). Bilgi Yayınevi, s. 283-296.
- Ahmad, F. (2014). *Modern Türkiye'nin oluşumu*. Kaynak Yayınları.
- Aktan, C. (1993). *Siyasal ahlâk sorunu ve çözüm önerileri, siyasal ahlâk ve siyasal ahlâksızlık kitabı*. Bilgi Yayınevi.
- Akyüz, Ü. (2009). Siyaset ve ahlâk. *Yasama Dergisi*, 11, 93-129.
- Alatlı, E. (2002). *Müdahale*. Alfa Yayınları.
- Albayrak, S. (1989). *Türk siyasi hayatında MSP olayı*. Araştırma Yayınları.
- Altuğ, K. (2001). *Umudun tükenişinde son perde*. Ümit Yayıncılık.
- Arcayürek, C. (1985). *Demokrasinin Son Baharı: 1977–1978*. Bilgi Yayınevi.
- Arslan, A. (2015). *Felsefeye giriş*. Adres Yayınları.
- Ataay, F. (2007). *12 Mart'tan 12 Eylül'e kriz kaskacısındaki Türk siyaseti ve 1978–1979 CHP Hükümeti*. De Ki Basım Yayım.
- Aydın, S. & Taşkın, Y. (2022). *1960'tan günümüze Türkiye tarihi*. İletişim Yayınları.
- Değirmenci, N. (2005). Milletvekili transferlerinin siyasal etik boyutu. 2. *Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu*, Sakarya, 407-418.
- Demir, Ş. (2020). *Türkiye'de askerî darbeler ve vesayet*. Tiav.
- Demirel, T. (2023). *12 Mart ve 12 Eylül'ün anatomisi*. Liberte Yayınları.
- Erdem, A. N. (2004). *Siyasetin yollarında*. Ötüken Yayınları.
- Gülbay, A. (2017). *12 Mart'tan 12 Eylül'e Türkiye'de seçimler ve sonuçları*, (Tez No: 484218). [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (Erişim Tarihi: 10.02.2025)
- Ilıman, A. (2014). *Birinci ve ikinci milliyetçi cephe hükümetleri*, (Tez No: 358606). [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (Erişim Tarihi: 17.02.2025)
- İnan, K. (1995). *Siyasetin ardından*. Milliyet Yayınları.
- Kahraman, B. (2016). *İkinci Milliyetçi Cephe Hükümeti (21.07.1977- 05.01.1978)*, (Tez No:443497). [Yüksek lisans tezi, Gazi Osmanpaşa Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (Erişim Tarihi: 03.05.2025)
- Karataş, M. (2022). Türkiye'de çok partili hayata geçiş sürecinin iç ve dış dinamikleri üzerine bir değerlendirme. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 11 (32), 303-323.
- Kaya, Y. & Şahin, H., (2018). Türk siyasal yaşamında Milliyetçi Cephe hükümetleri Dönemi. *Tarihin Peşinde – Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19, 515-540.

- Mutçalı, S. (1995). *Arapça-Türkçe sözlük*. Dağarcık Yayınları.
- Ortaylı, İ. (1998). Türkiye’de parlamenter sistemin sorunları ve çözüm önerileri semineri. *TİSK*, ss. 56-64.
- Örs, B. (2006). Siyasal temsil. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 35, 1-22.
- Özçelik, A. (2012). *367 tartışmaları bağlamında siyasi krizler: aktörler, sebepler, boyutlar* (Tez no: 325861). [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (Erişim Tarihi: 15.02.2025).
- Özdemir, H. (2004). Siyasal tarih (1960-1980). *Yakınçağ Türkiye Tarihi (1908-1980)*, (Hazırlayan: Sina Akşin). C. 1, Milliyet Yayınları.
- Özkan, M. (2020). Siyasal temsil: Bir kavramın dönüşümü. *Felsefe Dünyası Dergisi*, 71, 232-263.
- Tekin, Y., & Çiftçi, S. (2018). Temsil krizi tartışmalarına bir katkı: 22. dönem TBMM’de yapılan bir alan araştırmasının sonuçları ışığında Türk siyasal yaşamında demokratik temsil ilkesinin görünümü. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 6 (11), 69-90.
- Turan, A. E. (2028). *Türkiye’de yerel seçimler*. Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Tutar, H. (2006). *Türk siyasetinde sancılı yıllar*. Bizim Kitaplar Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu [TDK], (2025). *Güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 12.02.2025 tarihinde incelendi.
- Türküne, M. (2005). *Siyaset, ahlâk ve hukuk*. Etkileşim Yayınları.
- Uçar, F. (2015). *Türk siyasi hayatında Milliyetçi Cephe Hükümetleri*. Berikan Yayınevi.
- Üşür, İ. (1998). Kriz: Bir “Kavram” a açıklama notu. *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, 22 (214), 39-49.
- Yalansız, N. (2006). *Türkiye’de koalisyon hükümetleri 1961- 2002*. Büke Kitapları.
- Yaltırık, Ü. (2005). *11’ler Olayı*. İleri Yayınları.
- Yılmaz, L. (2001). Umberto Eco ile kriz üzerine. *Kriz: Daha derin, daha eski, daha yaygın, Cogito*, 27, 10-31.
- Güneş Motel nerede, Güneş Motel Olayı nedir, nasıl yaşandı? (1977). [Y.T: 24.04.2018, saat: 10.40]. https://www.ntv.com.tr/turkiye/gunes-motel-nerede-gunesmotel-olayi-nedir-nasil-yasandi-1977,LsTUfZ_mEGvtrS8zA3jDg , (Erişim Tarihi: 13.03.2025).
32. Gün 12 Eylül belgeseli, bölüm 3 [Y.T: 1995]. <https://youtu.be/bF6Iq8-SrM4?si=Tu798GBMTgu1il8> , (Erişim Tarihi: 18.03.2025).
- Süleyman Demirel Güneş Motel Olayı üzerine konuşuyor, (Erişim Tarihi: 18.03.2025). https://youtube.com/shorts/SuWw7VzlQ00?si=1R_0S9QYLe9RHkw